

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Karla Černína, Ph.D., a Mgr. Jana Čížka ve věci

žalobce: **Mgr. Ing. L. V., Ph.D.**
zastoupen advokátem JUDr. Josefem Šírkem
sídlem Dr. Bureše 1185/1, České Budějovice

proti

žalovanému: **Krajský úřad Kraje Vysočina**
sídlem Žižkova 57, Jihlava

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 10. 2021, čj. KUJI 57779/2021

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 10. 2021, čj. KUJI 57779/2021 se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce, advokátu JUDr. Josefu Šírkovi, se přiznává odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 7 100 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se podanou žalobou domáhá přezkoumání v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým žalovaný zamítl jeho odvolání a potvrdil rozhodnutí Magistrátu města Jihlavy (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 4. 5. 2021, č. j. MMJ/SPO/78626/2021, kterým byla žalobci ustanovena opatrovníci pro správní řízení Mgr. B. B., advokátka se sídlem J. 32, J. Důvodem ustanovení opatrovníka byla žalobcova duševní porucha, která mu bránila samostatně jednat [§ 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“)] v řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu na adrese X. Žalovaný žalobcovo odvolání neshledal důvodným, neboť podle něj byly podmínky pro ustanovení opatrovníka naplněny a ustanovená opatrovnice bude v řízení jeho práva adekvátně hájit.

II. Obsah žaloby

2. Žalobce namítá nezákonnost ustanovení opatrovníka z důvodu podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu. Dané ustanovení lze uplatnit v případě, že účastníkem řízení je osoba stížená přechodnou duševní poruchou, která jí brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejích práv. Pokud však správní orgán na základě lékařské zprávy vyhodnotil, že žalobce trpí trvalou (tedy nikoli přechodnou) duševní poruchou, nemohl postupovat podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu. V takové situaci je oprávněn rozhodnout o omezení svéprávnosti žalobce pouze občanskoprávní soud. Správní orgán měl vyčkat na takové rozhodnutí občanskoprávního soudu, resp. na vyřešení předběžné otázky, o které si nemůže učinit úsudek sám, a měl přerušit probíhající správní řízení. Žalobce namítá, že důvody, pro které se správní orgán rozhodl řízení nepřerušit, nemohou obstát. Žalobce rovněž namítá, že měl žalovaný také podat návrh na omezení svéprávnosti a ustanovení opatrovníka, a to k Okresnímu soudu v Jihlavě.
3. Dále žalobce poukazuje, že možností ustanovení opatrovníka z důvodu podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu se zabýval v jiném správním řízení také Úřad práce v Jihlavě, který přerušil správní řízení do doby, než Okresní soudu v Českých Budějovicích rozhodne k návrhu Úřadu práce v Českých Budějovicích o omezení svéprávnosti žalobce a ustanoví mu opatrovníka. Žalobce polemizuje s postupem Úřadu práce v Jihlavě i Úřadu práce v Českých Budějovicích v jimi vedených řízeních.
4. Žalobce se rovněž vyjadřuje k nezákonnosti rozhodnutí žalovaného vydaného ve věci zrušení trvalého pobytu žalobce. Toto rozhodnutí zrušil Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 28. 5. 2020, č. j. 30 A 45/2017-184.
5. Žalobce navrhuje, aby soud žalobou napadené rozhodnutí zrušil.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

6. V písemném vyjádření k žalobě žalovaný odkázal na napadené rozhodnutí a požadoval, aby žaloba byla soudem pro nedůvodnost zamítnuta.

IV. Usnesení krajského soudu a zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu

7. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 17. 2. 2022, č. j. 30 Af 150/2021-52 (dále jen „usnesení krajského soudu“), žalobu jako nepřípustnou odmítl. Dospěl k závěru, že v posuzované věci, kdy proti usnesení o ustanovení opatrovníka brojí sám opatrovanec, jde o úkon, jímž se upravuje vedení řízení před správním orgánem a uplatní se tak výluka ze soudního přezkumu

[§ 70 písm. c) s.ř.s.]. Opatrovanec může svá práva (na rozdíl od ustanoveného opatrovníka) chránit v řízení o věci samé, neboť nezákonnost ustanovení opatrovníka představuje vadu řízení, která by nutně musela vést ke zrušení meritorního rozhodnutí.

8. Na základě kasační stížnosti žalobce Nejvyšší správní soudu rozsudkem ze dne 30. 5. 2022, č. j. 5 As 109/2022-29 (dále jen „zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu“), zrušil usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí o ustanovení opatrovníka není úkonem, kterým se upravuje vedení řízení podle § 70 písm. c) s. ř. s., a to ani v případě, že proti němu brojí opatrovanec, a posuzovaná věc tak není vyloučena ze soudního přezkumu.
9. Nejvyšší správní soud závázal krajský soud podrobit napadené rozhodnutí žalovaného soudnímu přezkumu a rozhodnout o nákladech kasační stížnosti.

V. Posouzení věci krajským soudem

10. Žaloba byla podána včas [§ 72 odst. 1 soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a jedná se o žalobu přípustnou. Soud ve věci rozhodl bez nařízení jednání za splnění zákonných podmínek (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
11. Krajský soud nejdříve pro úplnost poznamenává, že ve věci vedené pod sp. zn. 30 A 45/2017 posuzoval zákonnost rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 12. 2016, č. j. OOSČ 509/2016/Sch., KUJI 85284/2016, vydaného ve správním řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobce na adrese X. Krajský soud v citované věci shledal, že neobstojí závěr žalovaného, že žalobce byl ve zmíněném správním řízení schopen jednat samostatně, ačkoli doložil lékařské zprávy, ze kterých vyplývalo, že žalobci není lékaři doporučována účast na jednání. Ve zrušujícím rozsudku ze dne 28. 5. 2020, č. j. 30 A 45/2017-184, krajský soud vyslovil závazný právní názor, aby žalovaný znovu náležitě posoudil podmínky pro ustanovení opatrovníka žalobci dle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu a při tom dbal o to, aby žalobce mohl v řízení plně uplatnit práva.
12. Ze správního spisu vyplynulo, že správní orgán I. stupně požádal praktického lékaře žalobce, MUDr. D. K., o odborný lékařský posudek za účelem ustanovení opatrovníka podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu. Podle lékařského posudku MUDr. D. K. ze dne 15. 4. 2021, vydané na žádost správního orgánu I. stupně, trpí žalobce duševním onemocněním nikoli dočasným, ale trvalým a rekurujícím, je v trvalé dispenzarizaci psychiatrem MUDr. M. P., podle jehož lékařské zprávy žalobce trpí trvalou duševní poruchou, pro kterou není schopen samostatně jednat v soudních řízeních.
13. Dne 4. 5. 2021 správní orgán I. stupně vydal rozhodnutí č. j. MMJ/SPO/78626/2021, kterým byl žalobci ustanoven opatrovník pro výše zmíněné správní řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu. Správní orgán I. stupně dospěl na základě shora uvedeného lékařského posudku k závěru, že duševní postižení žalobce stále trvá a je takové intenzity, že žalobci brání v účasti ve správním řízení a znemožňuje mu, aby svá práva mohl řádně bránit sám. Správní orgán I. stupně také uvedl, že pokud účastník trpí duševní poruchou, není pro správní orgán rozhodující, zda se jedná o duševní poruchu přechodnou či trvalou.
14. Žalobce napadl rozhodnutí správního orgánu I. stupně odvoláním, v němž mimo jiné upozornil na skutečnost, že u Okresního soudu v Českých Budějovicích probíhá řízení o ustanovení opatrovníka žalobci soudem, resp. řízení o omezení svéprávnosti žalobce.

Rovněž namítal, že ustanovení opatrovníka podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu se neuplatní v případě osoby trpící trvalou duševní poruchou.

15. Žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že do jisté míry souhlasí se žalobcem, nicméně upozorňuje, že soud projednává omezení jeho svéprávnosti podle § 465 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), neprobíhá řízení o jmenování opatrovníka pro správní řízení. Žalovaný také dospěl závěru, že s ohledem na nutnost respektovat práva navrhovatele – druhého účastníka správního řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, aby jím vlastněná nemovitost nebyla zatěžována evidováním osob, které pro to nesplňují nebo přestaly splňovat podmínky, nebude žalovaný řízení podle § 64 odst. 1 písm. c) správního řádu přerušovat. Žalovaný konstatoval, že procesní průtahy dlouhodobě vyvolávané žalobcem v průběhu řízení nemohou poškozovat výkon vlastnického práva navrhovatele.
16. Jádrem sporu mezi účastníky řízení v dané věci spočívá ve skutečnosti, zda správní orgány v souladu se zákonem vyhodnotily, že je dán zákonný důvod pro ustanovení opatrovníka žalobci podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu.
17. Podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu platí, že *správní orgán ustanoví opatrovníka osobám stíženým přechodnou duševní poruchou, která jim brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejich práv; v těchto případech správní orgán rozhoduje na základě odborného lékařského posudku.*
18. Správní orgány musí ve správních řízeních jednat s procesně způsobilým účastníkem řízení ve smyslu § 29 odst. 1 správního řádu, tedy s účastníkem, který je způsobilý činit v řízení úkony samostatně v tom rozsahu, v jakém mu občanský zákoník přiznává svéprávnost. V případě duševní poruchy trvalého rázu je nutno podle její povahy zvolit omezení svéprávnosti. V takové situaci má obecně stanovenou pravomoc výlučně civilní soud (§ 55 a násl. občanského zákoníku) a správní orgán si podle § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu nemůže sám udělat úsudek o otázkách osobního stavu (otázka svéprávnosti otázkou osobního stavu bezesporu je).
19. Z dikce § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu je zřejmé, že dané ustanovení je možné aplikovat pouze v případě ustanovení opatrovníka osobě trpící duševní poruchou, která je pouze přechodného rázu (a není kvůli ní důvod omezovat svéprávnost fyzické osoby). Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 22. 6. 2011, č. j. 6 Ads 23/2011-60, uvedl (zvýraznění provedl krajský soud): „Konečně, ustanovení opatrovníka z důvodu podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu předpokládá, že účastníkem řízení je osoba stížená přechodnou duševní poruchou, která jí brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejich práv. Tyto osoby by tedy soud rozhodující v řízení podle občanského soudního řádu nemohl omezit na způsobilosti k právním úkonům, neboť na rozdíl od § 32 odst. 2 písm. b) správního řádu je jednou z podmínek pro omezení na způsobilosti či jejího zbavení duševní porucha, která není jen přechodná. Ustanovení opatrovníka správním orgánem podle tohoto ustanovení správního řádu vyžaduje zpracování odborného lékařského posudku.“ Správní orgán tedy nemá prostor pro volnou úvahu, zda může ustanovit opatrovníka i osobě, trpící duševní poruchou, která není jen přechodná.
20. Pokud v předmětné věci správní orgány na základě lékařského posudku naznačily, že žalobce trpí duševní poruchou, která mu znemožňuje po dobu delší než přechodnou účastnit se správního řízení (tedy duševní poruchou, která by měla vliv na svéprávnost a omezení procesní způsobilosti žalobce ve smyslu § 29 správního řádu), neměly žádný právní nástroj, který by jim umožnil žalobci opatrovníka ustanovit. Pokud přesto došlo k ustanovení

opatrovníka podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu, postupovaly správní orgány nesprávně.

21. Dále žalobce namítal, že žalovaný měl v daném případě přerušit řízení, pokud probíhá u Okresního soudu v Českých Budějovicích řízení ve věci žalobce o omezení svéprávnosti.
22. Krajský soud k tomu předně poznamenává, že stěžejním důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí je skutečnost, že pro ustanovení opatrovníka podle § 36 odst. 2 písm. g) nebyly naplněny zákonné důvody. Na předestřeném závěru nemůže ničeho změnit posouzení otázky, zda byl žalovaný povinen řízení přerušit, či nikoli. Pouze nad rámec nezbytného tak krajský soud uvádí, že právní úprava neukládá správním orgánům jednoznačnou povinnost řízení přerušit do doby rozhodnutí o předběžné otázce [§ 57 odst. 2 ve spojení s § 64 odst. 1 písm. c) správního řádu] a nelze obecně konstatovat, že je nutné řízení před správním orgánem přerušit do doby, než bude rozhodnuto v řízení o omezení svéprávnosti dotčené osoby. Tuto otázku je nutno posuzovat individuálně podle konkrétních okolností každého případu. Automatické přerušování řízení do rozhodnutí o omezení svéprávnosti by mohlo být i v neprospěch žadatele, který by např. v řízení o sociálních dávkách musel vyčkat na ukončení řízení před soudem, než mu bude požadovaná dávka přiznána (srov. výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 23/2011). Správní orgán vždy musí brát v potaz potřebu ochrany zájmů účastníka řízení. Vzhledem k povaze správního řízení v nyní projednávané věci, kdy nebylo třeba bezprostředně konat (např. rozhodnout o mimořádné okamžité peněžité pomoci), dospěl krajský soud k závěru, že přerušování řízení správním orgánem (v době jeho rozhodování) a vyčkání na ukončení řízení o omezení svéprávnosti, bylo žádoucí, a to s ohledem na rovnoprávné uplatňování žalobcových práv v řízení. Krajský soud poznamenává, že v dané věci není sporné, že žalovaný si byl vědom toho, že v době jeho rozhodování takové řízení před Okresním soudem v Českých Budějovicích probíhalo. Současně podle krajského soudu nic nenasvědčovalo tomu, že by civilní soud ve věci omezení svéprávnosti žalobce rozhodl bezodkladně a správní orgán tak mohl pouze vyčkat výsledku předběžné otázky a řízení nepřerušit.
23. Nelze však již souhlasit se žalobcem, že měl žalovaný také podat návrh na omezení svéprávnosti a ustanovení opatrovníka, a to k Okresnímu soudu v Jihlavě. Takovému postupu brání překážka věci zahájené (překážka litispendence), neboť o témže předmětu (o omezení svéprávnosti žalobce a ustanovení opatrovníka) nelze vést souběžně dvojí občanské soudní řízení.
24. Jelikož krajský soud přisvědčil v základu sporu žalobci, dalšími námitkami a argumenty žalobce se pro nadbytečnost již nezabýval. Nadto argumentace žalobce týkající se postupu jiných správních orgánů v odlišných věcech není pro posouzení předmětného případu relevantní. O nezákonnosti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 12. 2016, č. j. OOSČ 509/2016/Sch., KUJI 85284/2016, již krajský soud rozhodl v jiném soudním řízení, a to shora zmíněným rozsudkem ze dne 28. 5. 2020, č. j. 30 A 45/2017-184.
25. K listinám, které žalobce doplnil k žalobě krajský soud uvádí následující. Tyto listiny jsou součástí správního spisu (týká se prvostupňového rozhodnutí, napadeného rozhodnutí, blanketního odvolání, doplnění blanketního odvolání), a proto jimi krajský soud nedokazoval. Podle ustálené judikatury, vychází-li soud ve správním soudnictví z údajů a listin obsažených ve správním spisu, nejedná se o dokazování ve smyslu § 52 s. ř. s. Dále soud shledal nadbytečným provádět dokazování listinami z jiných správních či soudních řízení,

neboť veškeré pro věc relevantní okolnosti vyplývají ze spisového materiálu, který krajskému soudu předložil žalovaný.

VI. Závěr a náklady řízení

26. S ohledem na shora citované skutečnosti a úvahy krajský soud postupem podle § 78 odst. 1 s.ř.s. zrušil napadené rozhodnutí žalovaného, přičemž ve smyslu § 78 odst. 5 s.ř.s. platí, že v dalším řízení je žalovaný vázán právním názorem vysloveným krajským soudem v tomto rozsudku, který lze shrnout tak, že opatrovníka podle § 36 odst. 2 písm. g) správního řádu nelze ustanovit osobě trpící duševní poruchou, pokud z lékařského posouzení zdravotního stavu dotčené osoby vyplývá, že tato osoba trpí duševní poruchou, která není pouze přechodná.
27. Výrok o náhradě nákladů řízení před Krajským soudem v Brně i před Nejvyšším správním soudem v řízení o kasační stížnosti vychází z § 60 odst. 1 s.ř.s. (ve spojení s § 110 odst. 3 s.ř.s.) Žalobce měl ve věci plný úspěch, avšak s ohledem na skutečnost, že mu bylo jednak v řízení o kasační stížnosti (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2022, č. j. 5 As 109/2022-16), jednak v řízení před krajským soudem (usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2023, č. j. 30 A 150/2021-178) přiznáno osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu, žádné náklady řízení, k jejichž úhradě by měl být zavázán žalovaný, mu nevznikly.
28. Žalobci byl dále ustanoven opatrovník JUDr. Josef Šírek, advokát, a to jak pro řízení o kasační stížnosti (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2022, č. j. 5 As 109/2022-16), tak pro řízení před krajským soudem (usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 10. 2022, č. j. 30 A 150/2021-101). Podle § 140 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (aplikovaného na základě § 64 s. ř. s.), platí, že byl-li ustanoven účastníkovi zástupcem nebo opatrovníkem advokát, platí jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, stát. Ustanovenému opatrovníkovi Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 30. 5. 2022, č. j. 5 As/2022-29, přiznal v řízení o kasační stížnosti odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 3 400 Kč s tím, že mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci zmíněného rozsudku. Krajský soud ustanovenému opatrovníkovi přiznal v souladu s § 7 odst. 5, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. b) a odst. 2 a 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, odměnu za jen úkon právní služby (příprava a převzetí zastoupení) ve výši 3 100 Kč, odměnu za dva „půlúkony“ (žádost o posečkání uhrazení soudního poplatku a žádost o osvobození od soudních poplatků) v celkové výši 3 100 Kč (2 x 1 550 Kč) a dále náhradu hotových výdajů ve výši paušální částky 900 Kč za tři úkony právní služby podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu (3 x 300 Kč). Opatrovníkovi se tak přiznává odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v celkové výši 7 100 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho

zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 30. 11. 2023

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu